

Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt
Länsstyrelsen i Kalmar län
391 86 Kalmar
vattenmyndigheten.kalmar@lansstyrelsen.se

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt
Länsstyrelsen i Västmanlands län
721 86 Västerås
vattenmyndigheten.vastmanland@lansstyrelsen.se

Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 Göteborg
vattenmyndigheten.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Statsrådet Andreas Carlgren och statssekreteraren Åsa-Britt Karlsson
Miljödepartementet
103 33 Stockholm
registrator@environment.ministry.se

YTTRANDE över

Vattenmyndigheternas förslag till miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner

Sveriges Jordägareförbund har beretts tillfälle att avge yttrande över rubricerat betänkande. Förbundet anför följande.

Inledning

Sveriges Jordägareförbund har inte någon lokal eller, i egentlig mening, regional organisation. Förbundet avgränsar därför sitt yttrande till de övergripande frågorna på vattendistriktsnivå.

Förbundet har tagit del av Lantbrukarnas Riksförbunds yttrande, ”Yttrande över Vattenmyndigheternas förslag till miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner”, daterat 2009-07-06, LRF:s dnr 2009/4657.

Sveriges Jordägareförbund ansluter sig till det ovannämnda av LRF avgivna yttrandet. Utöver och som komplement till vad däri anföras, önskar Förbundet särskilt understryka följande.

Kompletterande synpunkter

Förbundet är mycket kritiskt till att Sverige har valt att genomföra vattendirektivet i form av juridiskt bindande normer, istället för målsättningar för vattenkvalitet. Detta är inte acceptabelt, av flera skäl.

Vatten är, om än mycket viktigt, en bland flera andra nog så viktiga faktorer för god miljö- och naturvård. Genom det system som nu riskerar att skapas, kan situationer uppkomma där nationella miljöförbättringar omöjliggörs om den åtgärd som krävs för förbättringarna påverkar en mindre vattenförekomst. Detta är inte rimligt.

Skogsbruket omnämns allt oftare som en av de riktigt avgörande faktorerna för att världen genom koldioxidinbindning skall kunna uppnå det av IPCC uppställda tvågradersmålet. För att kunna uppnå den koldioxidinbindning som erfordras, kommer produktivitetshöjande åtgärder, såsom dikningsrensning, och eventuellt nydikning, att behöva genomföras. Om sådana åtgärder bedöms påverka en vattenförekomst, blir de per automatik förbjudna, utan möjlighet till pragmatism. Detta är inte rimligt.

Samtliga bedömningsgrunder och gränser för de olika klassificeringarna har fastställts uteslutande av tjänstemän. Med respekt för den oförvitliga svenske ämbetsmannen, vill vi likväl mycket bestämt ifrågasätta frånvaron av politiskt beslutfattande och ansvarstagande i hela det nu framväxande vattenförvaltningssystemet. Att ett så genomgripande förvaltningssystem, med vittförgrenad påverkan på många andra intressen än bara vatten, utformas utan att det någonstans i systemet finns politiskt ansvarstagande är inte rimligt.

Valet av miljökvalitetsnormer istället för målsättningar för vattenkvaliteten medför att det inte finns något, eller mycket ringa, utrymme för avvägningar mellan vattnet i fråga och andra viktiga intressen. Detta alldeles oavsett om dessa andra intressen är kopplade till någon vattenpåverkande produktion eller utgörs av andra miljöintressen som i sig påverkar på vattnet. Det kan t.ex. avse livsmedelsproduktion på åkermark och betesmark eller att odla biobränsle för användning i biobränslebaserade kraftvärmeverk.

Det förvaltningssystem som nu genomförs är både oerhört omfattande och oerhört detaljerat och dessutom baserat på en mängd olika naturvetenskapligt baserade faktorer, att systemet blir problematiskt ur ett demokratiperspektiv. Det finns väldigt få intresseorganisationer som är så allomfattande, både numerärt och kunskapsmässigt, med lokal, regional och nationell bevakning och bemanning, att medborgarna genom dessa kan få sina intressen bevakade. Demokratiunderskottet förstärks av den ovannämnda frånvaron av politiskt ansvarstagande. Många medborgare tvingas därför att själva försöka sätta sig in i naturvetenskapliga frågeställningar som de inte behärskar, och inte heller kan förutsättas behärska. Vem tillvaratar deras intressen, när intresseorganisationer inte mäktar med det och politikerna är frånvarande?

Vattendirektivet innefattar vissa möjligheter för de nationella myndigheterna att, vid osäkerhet om vilken klassificering som skall gälla, på olika sätt undanta en vattenförekomst från, eller i varje fall uppskjuta dess, slutliga klassificering. Dessa möjligheter har bara i mycket liten utsträckning utnyttjats. Varför skall Sverige binda ris åt egen rygg, eller snarare åt befolkningens rygg, genom att klassificera vattenförekomster för vilka man inte har tillräckligt underlag? Detta är inte rimligt.

Konsekvensbedömningarna uppvisar allvarliga brister, i det att de bara tar hänsyn till de åtgärder som vattenmyndigheterna föreslår, och inte till samtliga samhällets insatser. Detta är inte rimligt. Det krävs naturligtvis en totalanalys av bl.a. konsekvenser av de valda kravnivåerna för att skapa en riktig bild av effekterna av det system som nu avses sjösättas. Denna totalanalys måste också, för att kunna tas på allvar, innefatta ekonomiska konsekvenser av föreslagna åtgärder.

Det råder mycket stor osäkerhet avseende hur kostnaderna för de samlade åtgärderna kommer att fördelas. Ett exempel på svårigheterna att i praktiken uppnå en ”rättvis” fördelning är att en hel del av de föreningar som påverkar vatten kommer från s.k. ”diffusa” källor. Detta innebär i klartext att man inte vet varifrån föreningen kommer eller att det är en äldre källa till förening där man inte känner till vem som orsakat utsläppet eller där denna är historisk. Hur fördela de bördor som fordras för att uppnå högre vattenkvalitet i vattenförekomsten? I den mån kostnader skall belasta enskilda eller näringsidkare, är det oerhört viktigt för systemets legitimitet att kostnaderna fördelas skäligt.

Valet av miljökvalitetsnormer istället för målsättningar kan leda till en effekt som inte har debatterats i någon större utsträckning; det kan leda till att verksamheter som verkar inom ramen för tidigare meddelade tillstånd och villkor kan tvingas inskränka sin pågående markanvändning. Detta är inte rimligt vad avser t.ex. åker- och betesmark som används för livsmedelsproduktion eller produktion av biobränsle. Det är inte heller rimligt avseende produktionsskogar som binder koldioxid. Om så sker – om inskränkning sker i pågående markanvändning – då skall ersättning utgå för detta.

Beslut om åtgärder som försvårar eller begränsar pågående markanvändning måste vara tydligt motiverade och inom ramen för en pragmatisk, situationsanpassad, adaptiv förvaltning konstateras vara nödvändiga för att uppnå målet. Alltså är det oacceptabelt med övergripande beslut om generella åtgärder inom större områden. Förespråkare för långtgående åtgärder inom miljöområdet motiverar gärna sina förslag och beslut med att hänvisa till den s.k. försiktighetsprincipen som antogs i Rio-deklarationen och som utgör en av de grundläggande principerna i miljöbalken. Det tål påminnas om att principen, enligt den förklaring som finns på Naturvårdsverkets hemsida, innebär att vidtagna åtgärder skall vara kostnadseffektiva.

1 september 2009
SVERIGES JORDÄGAREFÖRBUND

Frederik Treschow